

PRZEGLĄD WYBORCZY

*

Biuletyn informacyjny

5/2001

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego

ISSN 1507-983X

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego
00-902 Warszawa, ul. Wiejska 10

Opracowanie - Zespół w Krajowym Biurze Wyborczym
Bohdan Szcześniak
Alicja Kicińska
Jerzy Breitkopf
Redakcja - Kazimierz Wojciech Czaplicki, kierownik Biura

Skład komputerowy - Marcin Lisiak

Oddano do druku – 13 czerwca 2001 r.

Przy wykorzystaniu informacji zawartych w „Przeglądzie wyborczym” przez środki masowego przekazu, Krajowe Biuro Wyborcze będzie wdzięczne za każdorazowe wskazanie źródła informacji.

SPIS TREŚCI	Str.
* Posiedzenia Państwowej Komisji Wyborczej	5
* Zakończenie procedury badania sprawozdań wyborczych komitetów wyborczych w wyborach Prezydenta RP w 2000 r.	5
* Bieżące prace Państwowej Komisji Wyborczej	9
* Informacje i aktualności wyborcze	14
* Zestawienie wyników wyborów uzupełniających do rad gmin przeprowadzonych w okresie od 1 maja do 31 maja 2001 r.	14
* Zestawienie wyników wyborów przedterminowych do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw przeprowadzonych w okresie od 1 maja do 31 maja 2001 r.	15
* Zestawienie wyników referendum lokalnych przeprowadzonych w okresie od 1 maja do 31 maja 2001 r.	15
* Zmiany w składach sejmików województw, rad powiatów i rad miejskich w gminach powyżej 20 tys. mieszkańców	16
* Wykaz terminów uzupełniających i przedterminowych wyborów do rad gmin oraz referendum lokalnych w sprawie odwołania organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego przed upływem kadencji zarządzonych na okres od 3 czerwca 2001 r. do 26 sierpnia 2001 r.	16
* Wymiana doświadczeń z zagranicą	21
* Z prac Krajowego Biura Wyborczego	24
* Informacje prawne i orzecznictwo sądowe	36

POSIEDZENIA PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

Państwowa Komisja Wyborcza odbyła 3 posiedzenia w dniach 4, 8 i 28 maja 2001 r.

- * Państwowa Komisja Wyborcza kontynuowała badanie sprawozdań wyborczych komitetów wyborczych kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej uczestniczących w wyborach Prezydenta w 2000 r.

Zgodnie z art. 87h ust. 1 ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2000 r. Nr 47, poz. 544) Państwowa Komisja Wyborcza w terminie 4 miesięcy od złożenia sprawozdania przez Komitet, musi przyjąć sprawozdanie lub w razie stwierdzenia naruszenia przez komitet przepisów ustawy dotyczących finansowania kampanii wyborczej, odrzucić sprawozdanie.

Dochowując ustawowo określonego terminu, w dniu 8 maja 2001 r. Państwowa Komisja Wyborcza zakończyła badanie sprawozdań wyborczych, a informację o sposobie i wynikach badania sprawozdań przekazała na konferencji prasowej w dniu 10 maja br.

INFORMACJA

o sprawozdaniach wyborczych komitetów uczestniczących w wyborach Prezydenta RP w 2000 r.

1. Do złożenia sprawozdań było zobowiązanych 21 komitetów wyborczych, w tym 8 komitetów, które nie uzyskały rejestracji swojego kandydata na Prezydenta.

Badanie sprawozdań wyborczych zakończone zostało w każdym przypadku podjęciem uchwały. Kolejność badania sprawozdań i podejmowania uchwał była związana z upływem określonego ustawą terminu rozpatrzenia sprawozdań. Szybkie rozpatrzenie niektórych sprawozdań wynikało z wczesnego zakończenia wyjaśniania wszystkich okoliczności istotnych dla oceny sprawozdania. Dotyczyło to w szczególności komitetów, które nie otrzymały darowizn od osób prawnych.

2. Wstępnym etapem prac Państwowej Komisji Wyborczej nad badaniem sprawozdań było ustalenie zasad badania w zakresie zgodności z przepisami ustawy dotyczącymi finansowania wyborów.

Badanie sprawozdania wyborczego polegało w szczególności na:

- 1) kontroli wykonania obowiązku gromadzenia pozyskanych środków finansowych na rachunku bankowym, w tym utworzenia subkonta dla wpłat środków od osób prawnych i subkonta dla wpłat pochodzących od anonimowych ofiarodawców ze zbiórek publicznych (art. 85 ust. 4);

- 2) zwróceniu się do urzędów skarbowych i urzędów kontroli skarbowej w trybie art. 87h ust. 4 ustawy o ustalenie - czy wymienione w sprawozdaniu wyborczym osoby prawne są uprawnione do przekazywania darowizn na cele wyborcze, tj. czy nie są one wykluczone przez art. 86 ust. 1 i ust. 2 pkt 5 oraz czy kwota darowizny pochodzi z zysku (art. 85 ust. 2);
- 3) analizie podmiotów prawnych, na podstawie ich nazwy i adresu siedziby, w celu ustalenia, czy komitet wyborczy nie przyjmował środków finansowych od podmiotów wymienionych w art. 86 ust. 2;
- 4) sprawdzeniu, czy osoby prawne przekazujące darowizny pieniężne nie przekroczyły limitu określonego w art. 85 ust. 6, zwłaszcza gdy dotyczyło to wpłat wielokrotnych od tego samego podmiotu;
- 5) kontroli imiennego wykazu wpłat od osób fizycznych pod kątem dopuszczalnej kwoty darowizny (art. 85 ust. 5) oraz sposobu jej przekazania na rzecz komitetu wyborczego art. (85 ust. 7);
- 6) ustaleniu, czy ogólna suma wydatków komitetu wyborczego mieści się w kwocie określonej w art. 84d ustawy oraz, czy przychody i wydatki komitetu wyborczego były zaksięgowane w myśl zasad określonych w art. 84c;
- 7) kontroli wydatków komitetu wyborczego:
  - na kampanię wyborczą prowadzoną w formach i na zasadach właściwych dla reklamy (art. 87b),
  - ze środków pochodzących od osób prawnych, z wyłączeniem partii politycznych (art. 87c),
  - ze środków pochodzących od anonimowych ofiarodawców ze zbiórek publicznych (art. 87d);
- 8) sprawdzeniu zgodności treści sprawozdania wyborczego z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 19 lipca 2000 r. w sprawie wzoru sprawozdania wyborczego, szczegółowego zakresu zawartych w nim informacji oraz wykazu rodzajów dokumentów załączonych do sprawozdania (Dz.U. Nr 65, poz. 764) i kompletności dokumentów.

Ponadto, Państwowa Komisja Wyborcza badając sprawozdanie wyborcze analizowała opinię biegłego rewidenta (art. 87g ust. 1), odnosząc się do wskazanych w opinii naruszeń przepisów ustawy.

Komisja poddawała także ocenie konkretne przypadki naruszenia omawianych wyżej przepisów sygnalizowane w listach, publikacjach prasowych i innych mediach i podejmowała

stosowne działania. W tego rodzaju sprawach Komisja badała posiadane dokumenty, występowała do pełnomocników komitetów wyborczych lub biegłego rewidenta o wyjaśnienia, uzupełnienie sprawozdania lub opinii oraz podejmowała inne działania w celu ustalenia stanu faktycznego, m.in. zwracała się do Prokuratury o udzielenie niezbędnej pomocy.

3. Państwowa Komisja Wyborcza podjęła uchwały w sprawie odrzucenia wszystkich sprawozdań wyborczych.

Analiza sprawozdań wskazuje, że:

1) 14 komitetów wyborczych naruszyło przepis **art. 85 ust. 4** ustawy, nakazujący gromadzenie środków finansowych na koncie bankowym z uwzględnieniem osobnych subkont dla wpłat od osób prawnych i dla wpłat pochodzących od anonimowych ofiarodawców ze zbiórek publicznych. W szczególności naruszenie przepisów polegało na:

- nie utworzeniu konta bankowego (*Komitety Wyborcze: B. Pawłowskiego, B. Tejkowskiego, K. Górniak, M. Antosza i B. Rybickiego*),
- gromadzeniu i wydatkowaniu przeważającej części środków poza obrotem bankowym (*Komitety Wyborcze: P. Ikonowicza, J. Łopuszańskiego, T. Wileckiego, J. Olaszewskiego, D. Grabowskiego i A. Leppera*),
- nie wydzieleniu osobnych subkont dla wpłat od osób prawnych i od anonimowych ofiarodawców ze zbiórek publicznych, bądź też gromadzeniu środków pochodzących z różnych źródeł na niewłaściwym subkoncie (*Komitety Wyborcze: M. Ciesielczyka, J. Korwin – Mikke i J. Kalinowskiego*).

2) 7 komitetów wyborczych naruszyło **art. 84c** ustawy, w myśl którego pozyskując i wydatkując środki finansowe należało prowadzić rachunkowość na zasadach określonych dla jednostek nieprowadzących działalności gospodarczej, z uwzględnieniem ustawy o wyborze Prezydenta RP.

Brak dokumentacji finansowo-księgowej lub jej niekompletność uniemożliwiały weryfikację wykazanych w sprawozdaniu danych o przychodach i wydatkach.

Naruszenie art. 84c ustawy stwierdzono w sprawozdaniach Komitetów Wyborczych: M. Antosza, B. Pawłowskiego, B. Tejkowskiego, B. Rybickiego, A. Leppera, J. Korwin-Mikke, D. Grabowskiego.

3) 5 komitetów wyborczych naruszyło **art. 85 ust. 2**, z informacji urzędów skarbowych lub urzędów kontroli skarbowej wynikało bowiem, że środki finansowe od niektórych osób prawnych nie pochodziły z zysku, jak wymaga tego przepis ustawy, lecz z bieżących środków obrotowych firm.

Naruszenie art. 85 ust. 2 ustawy stwierdzono w sprawozdaniach Komitetów Wyborczych: A. Olechowskiego, J. Korwin-Mikke, L. Wałęsy, M. Krzaklewskiego, A. Kwaśniewskiego.

- 4) 2 komitety wyborcze naruszyły **art. 86 ust. 1 pkt 5**, zgodnie z którym komitetowi nie mogą być przekazywane środki finansowe pochodzące od osób prawnych i jednostek organizacyjnych korzystających w ciągu ostatnich 2 lat od dnia zarządzenia wyborów ze środków publicznych.

Naruszenia art. 86 ust. 1 pkt 5 dopuścili się Komitety Wyborcze: A. Olechowskiego i M. Ciesielczyka.

- 5) 3 komitety wyborcze naruszyły przepis **art. 86 ust. 2 pkt 5** przyjmując środki finansowe od osób prawnych z udziałem podmiotów zagranicznych.

Przepis ten naruszyły Komitety Wyborcze: A. Olechowskiego, M. Krzaklewskiego, A. Kwaśniewskiego.

- 6) 2 komitety wyborcze przyjęły wpłaty od osób fizycznych w wysokości przekraczającej limit (10,5 tys. zł) określony w **art. 85 ust. 5** ustawy.

Przepis ten naruszyły Komitety Wyborcze: D. Grabowskiego i M. Krzaklewskiego.

- 7) 4 komitety wyborcze przyjmowały wpłaty od osób fizycznych w kwocie przekraczającej 2-krotność najniższego miesięcznego wynagrodzenia za pracę (1.400 zł) przekazywane w sposób niezgodny z **art. 85 ust. 7** ustawy. Cytowany przepis ustawy wymaga, by kwoty te były wpłacane na komitet jedynie czekiem, przelewem lub kartą płatniczą.

Przepis ten naruszyły Komitety Wyborcze: P. Ikonowicza, A. Olechowskiego, D. Grabowskiego i M. Krzaklewskiego.

- 8) 5 komitetów wyborczych naruszyło przepis **art. 84** ustawy, dotyczący jawności finansowania kampanii wyborczej. Naruszenia polegały na: próbie utajnienia prawdziwego ofiarodawcy przez przyjmowanie wpłat od fikcyjnych osób fizycznych (*Komitet Wyborczy M. Krzaklewskiego*),

bądź też na nie ujawnieniu wartości nieodpłatnie świadczonych usług (Komitety Wyborcze: M. Pawlaka, M. Antosza, Z. Wesółowskiego i M. Rembelskiego).

- 9) 2 komitety wyborcze pozyskiwały środki przed dniem nabycia osobowości prawnej, co stanowi naruszenie **art. 84a ust. 2** ustawy.

Przepis ten naruszyły Komitety Wyborcze: B. Pawłowskiego i J. Korwin-Mikke.

10)1 komitet wyborczy naruszył przepis **art. 87 ust. 1** ustawy, gdyż prowadził zbiórkę publiczną środków finansowych poza granicami kraju, co jest sprzeczne z ustawą z 1933 r. o zbiórkach publicznych.

Przepis ten naruszył Komitet Wyborczy M. Ciesielczyka.

* * *

Zgodnie z art. 87i. ustawy, od uchwały Państwowej Komisji Wyborczej odrzucającej sprawozdanie wyborcze komitetowi przysługuje prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy rozpatruje skargę w terminie 60 dni od jej doręczenia, a orzeczenie w sprawie jest wiążące dla Państwowej Komisji Wyborczej i ostateczne. Państwowa Komisja Wyborcza po otrzymaniu orzeczeń Sądu ogłosi w „Monitorze Polskim” oraz poda do publicznej wiadomości komunikat o przyjętych i odrzuconych sprawozdaniach wyborczych, a także podejmie czynności przewidziane w art. 87f oraz w przepisach karnych ustawy.

* Państwowa Komisja Wyborcza zajmowała stanowisko, udzielała wyjaśnień i opinii na pytania dotyczące stosowania przepisów ustaw wyborczych, samorządowych, o referendum lokalnym.

* Odpowiadając na pytania dotyczące dokonywania zmian w podziale gmin na obwody głosowania w związku z art. 29 Ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu (Dz. U. Nr 46, poz. 499), Komisja zajęła następujące stanowisko:

1. Ustawa z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. Nr 95, poz. 602 ze zmianami) wprowadziła zasadę stałości obwodów głosowania (art. 30 ust. 1). Zmiany w podziale gminy na obwody głosowania zostały dopuszczone jedynie wówczas, gdy konieczność taka wynika ze zmian granic gminy lub zmiany liczby mieszkańców w gminie. W ustawie tej ustalono również, że podziału gminy na obwody głosowania dokonuje rada gminy na wniosek wójta, burmistrza, prezydenta miasta (art. 30 ust. 2). Zgodnie z przepisem przejściowym (art. 209), zarządy gmin utworzyły stałe obwody głosowania w wyborach samorządowych w 1998 r.

Przepisy ustawy z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity z 2000 r. Dz. U. Nr 47, poz. 544) stanowią, że wybory Prezydenta przeprowadza się w obwodach głosowania utworzonych na podstawie przepisów Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (art. 22 ust. 1). Utrzymane zostały również określone w tej Ordynacji podstawy zmian podziału gminy na obwody głosowania (art. 22 ust. 2 ustawy o wyborze Prezydenta). Nadto, w art. 5 ustawy z dnia 28

kwietnia 2000 r. o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta RP oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 488) dopuszczono w wyborach Prezydenta RP przeprowadzanych w 2000 r. dokonanie zmian w podziale gminy na stałe obwody głosowania również z innych przyczyn, niż z powodu zmian granic gminy lub zmiany liczby mieszkańców w gminie. Przepis ten pozwalał radom gmin na skorygowanie podziału gminy na obwody głosowania, dokonanego przez zarządy gmin w 1998 r.

Zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu RP i do Senatu RP (Dz. U. Nr 46, poz. 499) głosowanie w wyborach do Sejmu i Senatu przeprowadza się w stałych obwodach głosowania utworzonych na obszarze gminy na podstawie przepisów Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw. Zmiany w podziale na obwody głosowania przed wyborami do Sejmu i Senatu dokonywane są na zasadach i w trybie określonym w Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, zaś podstawą ich dokonania mogą być tylko zmiany granic gminy lub zmiany liczby mieszkańców na obszarze poszczególnych obwodów (art. 29 ust. 2).

W przepisach wymienionych ustaw wyborczych występuje różnica w opisie jednej z podstaw zmiany granic obwodów: w Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz w ustawie o wyborze Prezydenta RP są to zmiany liczby mieszkańców w gminie, zaś w Ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu odpowiednią podstawą jest zmiana liczby mieszkańców na obszarze danego obwodu w gminie. Zdaniem Państwowej Komisji Wyborczej, mimo różnego opisu omawianej podstawy zmiany podziału na obwody, istota omawianych przepisów jest taka sama. Zmiana liczby mieszkańców w gminie musi bowiem sprowadzać się do zmiany liczby mieszkańców w obwodzie i z tego powodu uzasadnia zmianę dotychczasowego podziału na obwody.

Omawiane ustawy tworzą spójny system, zakładający istnienie stałych obwodów głosowania, umożliwiający dokonywanie przed wyborami samorządowymi, wyborami Prezydenta RP i wyborami parlamentarnymi zmian w podziale na obwody głosowania, z tych samych, enumeratywnie określonych przyczyn. Należy zatem uznać, iż podział gmin na stałe obwody głosowania uwzględnia podział i zmiany dokonane w tym podziale na podstawie przepisów Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, a także zmiany dokonane w trybie art. 5 ustawy z 28 kwietnia 2000 r. o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta RP oraz niektórych innych ustaw.

Zmiany w podziale gmin na obwody głosowania przed zbliżającymi się wyborami do Sejmu będą mogły być dokonane najpóźniej w 45 dniu przed dniem wyborów, z przyczyn wskazanych w art. 29 ust. 2 Ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu, w trybie określonym w art. 31 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw.

wództw. Dotrzymanie terminu zmian w podziale gminy na obwody (najpóźniej 45 dni przed dniem wyborów) wiąże się z ogłoszeniem w tym terminie uchwały rady w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaniem jej do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty (art. 30 ust. 3 ustawy Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw).

2. Zmiana siedziby obwodowej komisji wyborczej lub wprowadzenie do opisu dotychczasowych granic obwodów nazw nowych osiedli, ulic lub numerów domów bez zmiany obszaru obwodu i zmiany przebiegu jego granicy z sąsiednimi obwodami, jeśli nie towarzyszy temu znacząca zmiana liczby mieszkańców, uzasadniająca na przykład podział obwodu, nie są zmianami podziału gminy na obwody głosowania w rozumieniu art. 31 Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw. W związku z powyższym, ich wprowadzenie nie wymaga podejmowania uchwały przez radę gminy. Tego rodzaju zmiany mogą być dokonywane przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) i podane do wiadomości wyborców w formie obwieszczenia zawierającego zaktualizowane informacje o numerach i granicach obwodów głosowania oraz siedzibach obwodowych komisji wyborczych (art. 32 ustawy Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw).

- * Wyjaśniając wątpliwości dotyczące art. 30 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu Państwowa Komisja Wyborcza wyjaśniła, że obwody głosowania, o których mowa w tych przepisach nie są obwodami stałymi w rozumieniu art. 29 ustawy. Obwody te tworzy rada gminy na podstawie art. 30 ust. 3 każdorazowo dla danych wyborów najpóźniej w terminie wskazanym w tym przepisie. Utworzenie omawianych obwodów wymaga uprzedniego stwierdzenia zaistnienia warunków wskazanych w art. 30 ust. 1 i 2. Jest zasadne, by w uchwale rady gminy o utworzeniu takich obwodów wskazać, że są one tworzone dla przeprowadzenia określonych wyborów.

Państwowa Komisja Wyborcza przypomniała jednocześnie o ustawowym obowiązku utworzenia obwodów w szpitalach i zakładach pomocy społecznej, w których przebywać będzie w dniu wyborów co najmniej 50 wyborców, a także o możliwości utworzenia obwodów w tego rodzaju placówkach o mniejszej liczbie wyborców - po zasięgnięciu opinii kierownika danej placówki. Obowiązkowe również jest utworzenie obwodów w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz w ich oddziałach niezależnie od liczby przebywających tam wyborców. Odstępstwa od tej zasady mogą mieć miejsce jedynie w uzasadnionych wypadkach na wniosek dyrektora zakładu lub aresztu. Przewidziane w Ordynacji wyborczej zasady, procedura oraz termin utworzenia obwodów wymagać będą zatem od organów samorządu podjęcia odpowiednio wczesnych prac przygotowawczych.

Podjęcie uchwał w sprawie zmian w podziale na obwody głosowania oraz o utworzeniu obwodów głosowania w szpitalach, zakładach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych powinno nastąpić po zarządzeniu wyborów do Sejmu i do Senatu z zachowaniem terminu określonego w art. 30 ust. 2 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu.

* Wyrażając stanowisko do wnoszonych wątpliwości w sprawach stosowania przepisów ustawy o referendum lokalnym (Dz. U. z 2000 r. Nr 88, poz. 985), dotyczących zgłaszania inicjatyw referendalnych w prowadzeniu kampanii referendalnej – Państwowa Komisja Wyborcza udzieliła następujących wyjaśnień:

- z brzmienia art. 28 ust. 2 ustawy o referendum lokalnym wynika, że organom jednostek samorządu terytorialnego zabrania się uczestniczenia w kampanii referendalnej, związanej z referendami w sprawie odwołania organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego przed upływem kadencji.

Zgodnie z przepisami ustaw określających ustrój samorządu terytorialnego, organami jednostek samorządu terytorialnego są: w gminie - rada gminy i zarząd gminy, w powiecie - rada powiatu i zarząd powiatu, a w województwie - sejmik wojewódzki i zarząd wojewódzki. W związku z powyższym Państwowa Komisja Wyborcza stoi na stanowisku, że wymienione organy jednostek samorządu terytorialnego (rada, sejmik wojewódzki i zarząd) nie mogą uczestniczyć w kampanii referendalnej, związanej z referendami w sprawie odwołania organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego przed upływem kadencji, a w szczególności publicznie prezentować swoje stanowisko w sprawach związanych z referendami lub podejmować polemikę z inicjatorem referendum ani wspierać finansowo, organizacyjnie lub w inny sposób (np. udostępniając lokale lub sprzęt należący do gminy) osoby uczestniczące w kampanii referendalnej.

Organami jednostek samorządu terytorialnego nie są natomiast radni i członkowie zarządu.

Uprawniony jest zatem pogląd, iż z przepisów ustawy o referendum lokalnym nie wynika zakaz udziału radnych i członków zarządu w kampanii referendalnej jako mieszkańców jednostki podziału terytorialnego kraju, w której przeprowadzane jest referendum. Radni i członkowie zarządu jako członkowie wspólnoty samorządowej nie są bowiem pozbawieni w okresie kampanii referendalnej prawa dokonywania publicznej oceny działania organów samorządu terytorialnego i do decydowania w drodze referendum o sprawach dotyczących tej

wspólnoty, w tym o odwołaniu pochodzącego z wyborów bezpośrednich organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego. Jednakże udział radnych i członków zarządu w kampanii referendalnej nie może się odbywać przy wykorzystaniu środków finansowych pochodzących z budżetu danej jednostki terytorialnej, ani przy wykorzystaniu mienia komunalnego.

- Zgodnie z art. 11 ust. 1 pkt 1 ustawy o referendum lokalnym z inicjatywą przeprowadzenia referendum gminnego na wniosek mieszkańców może wystąpić pięciu obywateli, którym przysługuje prawo wybierania do rady gminy. Z brzmienia tego przepisu wynika, że ustawodawca miał na myśli grupę co najmniej pięciu obywateli w odniesieniu do referendum gminnego. Ustawa nie przewiduje jednak, aby grupa ta mogła działać w mniejszym, aniżeli ustawowo wymaganym, składzie liczbowym nawet wówczas, gdy zmniejszenie się składu liczbowego grupy miałyby nastąpić w wyniku zdarzeń niezależnych od woli członków grupy, których te zdarzenia dotyczą. Tak więc z początkowego składu grupy inicjatywnej musi pozostać co najmniej pięciu członków jako warunek ważności czynności podejmowanych przez grupę. Dopuszczalne zmiany w składzie grupy inicjatywnej mogą polegać więc jedynie na zmniejszeniu liczebności grupy, ale nie poniżej pięciu członków. Do zmian w składzie grupy inicjatywnej należy stosować odpowiednio przepisy art. 12 ust. 1 i 2 pkt 1 oraz ust. 6 ustawy, a nadto podać je do wiadomości publicznej w sposób zwyczajowo przyjęty w danej gminie.

W związku z dyspozycją zawartą w art. 14 ust. 2 pkt 1 ustawy, umieszczenie na każdej karcie wykazu podpisów mieszkańców popierających wnioski o przeprowadzenie referendum, między innymi nazwisk i imion członków grupy inicjatywnej oraz imienia, nazwiska i miejsca zamieszkania pełnomocnika należy traktować jako warunek bezwzględny, który obowiązuje i należy uwzględnić organizatorzy grupy inicjującej przeprowadzenie referendum.

- Zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy postanowienie wojewódzkiego komisarza wyborczego o przeprowadzeniu referendum podlega opublikowaniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym, a zatem bieg terminów, o których mowa w art. 27 ustawy należy liczyć od daty wydania wojewódzkiego dziennika urzędowego.

Powyższe wyjaśnienia odnoszą się odpowiednio również do inicjatywy przeprowadzenia referendum powiatowego i wojewódzkiego w sprawie odwołania organu stanowiącego tych jednostek samorządowych.

INFORMACJE I AKTUALNOŚCI WYBORCZE
ZESTAWIENIE
WYNIKÓW WYBORÓW UZUPEŁNIAJĄCYCH
DO RAD GMIN PRZEPROWADZONYCH
W OKRESIE OD 1 MAJA 2001 R. DO 31 MAJA 2001 R.

Województwo	Nazwa Rady Gminy	Data wyborów	Liczba wybieranych radnych	Okreg/ Okregi wyb.	Liczba list z kandydatami	Liczba kandydatów	Liczba obsadzonych mandatów	Frekwencja wyb.
dolnośląskie	Rada Miasta Wąsosz	13 maja 2001 r.	1	nr 12	2	2	1	17.84%
	Rada Miasta Ścinawa	13 maja 2001 r.	1	nr 16	3	3	1	40.69%
	Rada Gminy Kostomłoty	27 maja 2001 r.	1	nr 2	2	2	1	30.66%
kujawsko-pomorskie	Rada Gminy Białe Błota	13 maja 2001 r.	1	nr 2	8	8	1	15.05%
	Rada Miasta Solec Kujawski	13 maja 2001 r.	1	nr 3	4	4	1	6.30%
	Rada Miasta Janikowo	27 maja 2001 r.	2	nr 3	3	3	2	3.31%
			1	nr 4	3	3	1	10.99%
Rada Gminy Wapielsk	27 maja 2001 r.	1	nr 1	1	1	1	- *)	
lubelskie	Rada Gminy Krasny-staw gm.	27 maja 2001 r.	1	nr 15	3	3	1	29.83%
	Rada Gminy Strzyżewice	27 maja 2001 r.	1	nr 2	2	2	1	12.89%
	Rada Gminy Mełgiew	27 maja 2001 r.	1	nr 6	1	1	1	- *)
lubuskie	Rada Miasta Strzelce Krajeńskie	13 maja 2001 r.	1	nr 5	3	3	1	15.38%
	Rada Gminy Łagów	20 maja 2001 r.	1	nr 7	3	3	1	12.42%
łódzkie	Rada Gminy Oporów	13 maja 2001 r.	1	nr 5	3	3	1	85.61%
	Rada Gminy Cielądz	13 maja 2001 r.	1	nr 8	3	3	1	46.89%
	Rada Gminy Bełchatów gm.	20 maja 2001 r.	1	nr 14	4	4	1	74.44%
małopolskie	Rada Gminy Jordanów gm.	20 maja 2001 r.	1	nr 5	6	6	1	20.93%
mazowieckie	Rada Miasta Maków Mazowiecki	13 maja 2001 r.	1	nr 17	6	6	1	55.82%
	Rada Gminy Wiśniewo	27 maja 2001 r.	1	nr 11	1	1	1	- *)
	Rada Gminy Słupno	27 maja 2001 r.	1	nr 6	2	2	1	48.80%
	Rada Gminy Raciąż gm.	27 maja 2001 r.	1	nr 3	3	3	1	12.58%
opolskie	Rada Gminy Branice	27 maja 2001 r.	1	nr 4	1	1	1	- *)
podkarpackie	Rada Gminy Tryńcza	6 maja 2001 r.	1	nr 5	2	2	1	31.49%
pomorskie	Rada Gminy Ryjewo	13 maja 2001 r.	1	nr 6	4	4	1	22.51%
	Rada Gminy Stary Dzierżgoń	13 maja 2001 r.	1	nr 10	2	2	1	44.80%
	Rada Gminy Choczewo	27 maja 2001 r.	1	nr 1	2	2	1	29.48%
śląskie	Rada Gminy Koszęcin	20 maja 2001 r.	1	nr 2	6	6	1	19.52%
	Rada Gminy Kozy	27 maja 2001 r.	1	nr 10	3	3	1	43.36%
	Rada Miasta Blachownia	27 maja 2001 r.	1	nr 2	7	7	1	6.41%
świętokrzyskie	Rada Gminy Sobków	27 maja 2001 r.	1	nr 10	2	2	1	20.20%
	Rada Gminy Czarnocin	27 maja 2001 r.	1	nr 4	1	1	1	- *)
warmińsko-mazurskie	Rada Gminy Kolno	13 maja 2001 r.	1	nr 4	2	2	1	12.38%
	Rada Gminy Stawiguda	13 maja 2001 r.	1	nr 4	1	1	1	- *)
	Rada Miasta Ruciane-Nida	13 maja 2001 r.	1	nr 8	2	2	1	33.42%
wielkopolskie	Rada Gminy Kościan gm.	13 maja 2001 r.	1	nr 2	2	2	1	27.17%
	Rada Miasta Grodzisk Wielkopolski	20 maja 2001 r.	1	nr 21	4	4	1	16.93%
	Rada Gminy Kotlin	20 maja 2001 r.	1	nr 2	9	9	1	26.60%
zachodniopomorskie	Rada Gminy Grzmiąca	20 maja 2001 r.	1	nr 9	1	1	1	- *)

*) zgodnie z art. 188 ust. 1 głosowania nie przeprowadzono, a za wybranego radnym uznano zarejestrowanego kandydata

**ZESTAWIENIE WYNIKÓW
WYBORÓW PRZEDTERMINOWYCH DO RAD GMIN, RAD POWIATÓW
I SEJMIKÓW WOJEWÓDZTW PRZEPROWADZONYCH
W OKRESIE OD 1 MAJA 2001 R. DO 31 MAJA 2001 R.**

Województwo	Nazwa Rady Gminy	Data wyborów	Liczba wybieranych radnych	Okręg/Okręgi wyb.	Liczba list z kandydatami	Liczba kandydatów	Liczba obsadzonych mandatów	Frekwencja wyb.
opolskie	Rada Miasta Niemodlin	20 maja 2001 r.	1	nr 1	2	2	1	40.22%
			1	nr 2	3	3	1	35.50%
			1	nr 3	2	2	1	33.87%
			1	nr 4	4	4	1	34.75%
			1	nr 5	3	3	1	47.80%
			1	nr 6	3	3	1	39.29%
			1	nr 7	6	6	1	37.76%
			1	nr 8	2	2	1	39.59%
			1	nr 9	2	2	1	35.83%
			1	nr 10	2	2	1	44.72%
			2	nr 11	4	4	2	33.11%
			1	nr 12	2	2	1	33.06%
			1	nr 13	2	2	1	40.65%
			1	nr 14	2	2	1	33.24%
			3	nr 15	5	8	3	33.24%
			1	nr 16	2	2	1	42.89%
			1	nr 17	3	3	1	52.80%
			1	nr 18	2	2	1	29.84%
			1	nr 19	3	3	1	41.26%
<i>opolskie</i>	<i>Rada Miasta Niemodlin</i>	<i>OGÓŁEM</i>	<i>22</i>	<i>19</i>	<i>54</i>	<i>57</i>	<i>22</i>	<i>37.82%</i>

**ZESTAWIENIE WYNIKÓW
REFERENDÓW LOKALNYCH W SPRAWIE ODWOŁANIA
RAD GMIN, RAD POWIATÓW I SEJMIKÓW WOJEWÓDZTW
PRZED UPŁYWEM KADENCJI PRZEPROWADZONYCH
W OKRESIE OD 1 MAJA 2001 R. DO 31 MAJA 2001 R.**

Województwo	Nazwa Rady	Data referendum	Udział w referendum frekwencja	Wynik referendum
lubelskie	Rada Gminy Rejowiec	13 maja 2001 r.	23.07%	nieważne *)
mazowieckie	Rada Miasta Łaskarzew	27 maja 2001 r.	5.64%	nieważne *)
warmińsko-mazurskie	Rada Miasta Mrągowo	13 maja 2001 r.	14.05%	nieważne *)
	Rada Gminy Mrągowo	27 maja 2001 r.	8.79%	nieważne *)
wielkopolskie	Rada Miasta Kościan	13 maja 2001 r.	19.94%	nieważne *)
zachodniopomorskie	Rada Miasta Kołobrzeg	13 maja 2001 r.	15.21%	nieważne *)

ZMIANY W SKŁADACH SEJMIKÓW WOJEWÓDZTW, RAD POWIATÓW I RAD GMIN (POWYŻEJ 20 TYS. MIESZKAŃCÓW) W TRYBIE ART. 194 ORDYNACJI PRZEPROWADZONYCH W OKRESIE OD 1 MAJA 2001 R. DO 31 MAJA 2001 R.

Województwo kujawsko-pomorskie

Rada Miasta Brodnica; wygasł 1 mandat; mandat pozostał nieobsadzony

Województwo lubelskie

Rada Miasta Kraśnik; wstąpił 1 radny

Województwo śląskie

Sejmik Województwa Śląskiego; wygasł 1 mandat; mandat pozostał nieobsadzony

Rada Miasta Czeladź; wstąpił 1 radny

Rada Miasta Lubliniec; wstąpił 1 radny

Województwo warmińsko-mazurskie

Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego; wygasł 1 mandat

Województwo wielkopolskie

Sejmik Województwa Wielkopolskiego; wstąpił 1 radny

Województwo zachodniopomorskie

Rada Powiatu Koszalińskiego; wstąpił 1 radny

WYKAZ TERMINÓW

PONOWNYCH, UZUPEŁNIAJĄCYCH I PRZEDTERMINOWYCH WYBORÓW DO RAD GMIN, RAD POWIATÓW I SEJMIKÓW WOJEWÓDZTW ORAZ REFERENDÓW LOKALNYCH W SPRAWIE ODWOŁANIA RADY GMINY, RAD POWIATÓW LUB SEJMIKU WOJEWÓDZTWA PRZED UPŁYWEM KADENCJI ZARZĄDZONYCH NA OKRES OD 3 CZERWCA 2001 R. DO 26 SIERPNI 2001 R.

3 czerwca 2001 r.

Województwo kujawsko-pomorskie

Rada Gminy Koneck - *referendum w sprawie odwołania rady*

Województwo małopolskie

Rada Miasta Nowy Sącz - *referendum w sprawie odwołania rady*

Województwo mazowieckie

Rada Gminy Korczew okręg wyb. nr 1, 3 (2 radnych) - *uzupełniające*

Rada Gminy Orońsko - *referendum w sprawie odwołania rady*

Województwo śląskie

Rada Miasta Kuźnia Raciborska - *referendum w sprawie odwołania rady*

10 czerwca 2001 r.

Województwo lubelskie

Rada Gminy Kąkolewnica Wschodnia - *referendum w sprawie odwołania rady*

Rada Gminy Tyszowce okręg wyb. nr 8 (1 radny) - *uzupełniające*

Województwo lubuskie

Rada Gminy Trzebiel - *referendum w sprawie odwołania rady*

Województwo podlaskie

Rada Gminy Jasionówka okręg wyb. nr 1 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Sidra okręg wyb. nr 9 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Szumowo okręg wyb. nr 11 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo wielkopolskie

Rada Miasta Szamocin okręg wyb. nr 17 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Tarnowo Podgórne okręg wyb. nr 6 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo zachodniopomorskie

Rada Gminy Stepnica - *referendum w sprawie odwołania rady*

17 czerwca 2001 r.

Województwo dolnośląskie

Rada Gminy Warta Bolesławiecka okręg wyb. nr 5 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo łódzkie

Rada Miasta Złoczew okręg wyb. nr 1 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo świętokrzyskie

Rada Gminy Daleszyce okręg wyb. nr 1 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo wielkopolskie

Rada Miasta Obrzycko okręg wyb. nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 (15 radnych) - *przedterminowe*

24 czerwca 2001 r.

Województwo dolnośląskie

Rada Gminy Wądroże Wielkie okręg wyb. nr 4 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Malczyce okręg wyb. nr 4 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Kobierzyce okręg wyb. nr 6 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo kujawsko-pomorskie

Rada Gminy Skrwilno okręg wyb. nr 5 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Miasta Brześć Kujawski okręg wyb. nr 1 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo lubelskie

Rada Gminy Izbica - *referendum w sprawie odwołania rady*

Rada Gminy Siennica Różana okręg wyb. nr 4 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Gościeradów okręg wyb. nr 1 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo lubuskie

Rada Gminy Bogdaniec okręg wyb. nr 8 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo mazowieckie

Rada Miasta Głinojeck okręg wyb. nr 4 (1 radny) - *uzupełniająca*
Rada Miasta Kałuszyn okręg wyb. nr 13 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo podkarpackie

Rada Gminy Borowa - *referendum w sprawie odwołania rady*
Rada Gminy Sanok gm. okręg wyb. nr 11 (1 radny) - *uzupełniająca*
Rada Miasta Baranów Sandomierski okręg wyb. nr 7 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo podlaskie

Rada Gminy Miastkowo okręg wyb. nr 4, 9 (2 radnych) - *uzupełniająca*
Rada Gminy Wizna okręg wyb. nr 10 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo pomorskie

Rada Miasta Władysławowo okręg wyb. nr 7 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo śląskie

Rada Miasta Miasteczko Śląskie okręg wyb. nr 5 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo świętokrzyskie

Rada Miasta Suchedniów okręg wyb. nr 2 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo warmińsko-mazurskie

Rada Gminy Godkowo okręg wyb. nr 2 (1 radny) - *uzupełniająca*
Rada Miasta Pasłęk okręg wyb. nr 3 (1 radny) - *uzupełniająca*
Rada Gminy Janowo - *referendum w sprawie odwołania rady*
Rada Miasta Barczewo - *referendum w sprawie odwołania rady*
Rada Gminy Purda okręg wyb. nr 1 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo wielkopolskie

Rada Miasta Borek Wielkopolski okręg wyb. nr 2 (1 radny) - *uzupełniająca*
Rada Gminy Złotów gm. okręg wyb. nr 8 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo zachodniopomorskie

Rada Miasta Recz okręg wyb. nr 2 (1 radny) - *uzupełniająca*
Rada Miasta Chojna okręg wyb. nr 2 (1 radny) - *uzupełniająca*

8 lipca 2001 r.

Województwo lubelskie

Rada Gminy Horodło - *referendum w sprawie odwołania rady*

Województwo małopolskie

Rada Gminy Czernichów okręg wyb. nr 5 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo pomorskie

Rada Miasta Nowy Staw - *referendum w sprawie odwołania rady*

15 lipca 2001 r.

Województwo lubelskie

Rada Gminy Horodło okręg wyb. nr 12 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo lubuskie

Rada Gminy Bojadła okręg wyb. nr 2 (2 radnych), nr 4 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo łódzkie

Rada Gminy Szczerców okręg wyb. nr 12 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Lgota Wielka okręg wyb. nr 8 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo mazowieckie

Rada Gminy Przesmyki okręg wyb. nr 11 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo warmińsko-mazurskie

Rada Gminy Szczytno gm. okręg wyb. nr 17 (1 radny) - *uzupełniająca*

22 lipca 2001 r.

Województwo dolnośląskie

Rada Miasta Szczytna okręg wyb. nr 2 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Miasta Chocianów okręg wyb. nr 13 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Miękinia okręg wyb. nr 7 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Miasta Świerzawa - *referendum w sprawie odwołania rady*

Województwo kujawsko-pomorskie

Rada Miasta Radzyń Chełmiński okręg wyb. nr 2 (1 radny), nr 3 (1 radny), nr 4 (2 radnych) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Tuchowo okręg wyb. nr 14 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo lubelskie

Rada Gminy Łaziska okręg wyb. nr 1 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Miasta Kazimierz Dolny okręg wyb. nr 5 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo małopolskie

Rada Gminy Radłów okręg wyb. nr 1, 13 (2 radnych) - *uzupełniająca*

Województwo mazowieckie

Rada Gminy Wieliszew okręg wyb. nr 1 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Siennica okręg wyb. nr 1, 5 (2 radnych) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Nowe Miasto okręg wyb. nr 3 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Załuski okręg wyb. nr 1 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo podkarpackie

Rada Gminy Olszanica okręg wyb. nr 1 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Solina okręg wyb. nr 8 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo podlaskie

Rada Gminy Narewka okręg wyb. nr 1 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo pomorskie

Rada Gminy Czarna Dąbrówka okręg wyb. nr 6 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo śląskie

Rada Gminy Godów okręg wyb. nr 2 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo świętokrzyskie

Rada Miasta Działoszyce okręg wyb. nr 16 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo wielkopolskie

Rada Gminy Koźminek okręg wyb. nr 8 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Perzów okręg wyb. nr 8 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Miasta Miejska Górka okręg wyb. nr 1 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Łądek okręg wyb. nr 4 (1 radny) - *uzupełniająca*

29 lipca 2001 r.

Województwo kujawsko-pomorskie

Rada Gminy Świecie nad Osą okręg wyb. nr 3 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo lubelskie

Rada Gminy Hrubieszów gm. okręg wyb. nr 6, 13 (2 radnych) - *uzupełniająca*

Województwo mazowieckie

Rada Gminy Szreńsk okręg wyb. nr 1 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Miasta Przasnysz okręg wyb. nr 16 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Czernice Borowe okręg wyb. nr 12 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Przyłęk okręg wyb. nr 3 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo opolskie

Rada Miasta Gorzów Śląski okręg wyb. nr 2 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo pomorskie

Rada Miasta Gniew okręg wyb. nr 10 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo wielkopolskie

Rada Miasta Sieraków okręg wyb. nr 4 (1 radny) - *uzupełniająca*

Województwo zachodniopomorskie

Rada Gminy Stare Czarnowo okręg wyb. nr 1 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Miasta Kamień Pomorski okręg wyb. nr 8 (1 radny) - *uzupełniająca*

Rada Gminy Kozielice okręg wyb. nr 1 (1 radny) - *uzupełniająca*

5 sierpnia 2001 r.

Województwo warmińsko-mazurskie

Rada Gminy Gietrzwałd okręg wyb. nr 10 (1 radny) - *uzupełniająca*

12 sierpnia 2001 r.

Województwo małopolskie

Rada Miasta Maków Podhalański okręg wyb. nr 4 (4 radnych) - *uzupełniająca*

19 sierpnia 2001 r.

Województwo kujawsko-pomorskie

Rada Gminy Lisewo okręg wyb. nr 5 (1 radny) - *uzupełniająca*

26 sierpnia 2001 r.

Województwo kujawsko-pomorskie

Rada Miasta Skepe okręg wyb. nr 2 (1 radny) - *uzupełniająca*

WYMIANA DOŚWIADCZEŃ Z ZAGRANICĄ

* W dniach 29 – 31 maja 2001 r. w Centrum Konferencyjnym Ministerstwa Obrony Narodowej w Warszawie odbyło się seminarium na temat procesów wyborczych, zorganizowane przez OBWE – Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka. W przygotowaniach seminarium czynnie współdziałał Kierownik Krajowego Biura Wyborczego, Sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej.

W seminarium wzięły udział delegacje 52 państw; organizacji międzynarodowych: Rady Europy, International IDEA, International Organisation for Migration, Organizacji Współpracy Ekonomicznej i Rozwoju, UNESCO, Narodów Zjednoczonych, Wysokiego Komisarza ONZ dla Praw Człowieka oraz licznych organizacji pozarządowych.

W skład delegacji polskiej wchodził przedstawiciele: Państwowej Komisji Wyborczej (Zastępca przewodniczącego PKW – Jan Kacprzak i sekretarz PKW – Kazimierz Wojciech Czaplicki), Trybunału Konstytucyjnego (sędzia Jerzy Stępień), Sądu Najwyższego (sędzia Kazimierz Jaśkowski), Rzecznika Praw Obywatelskich (dr Andrzej Malanowski) oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Delegacji polskiej przewodniczył Zastępca Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej sędzia Jan Kacprzak, który w wystąpieniu powitalnym powiedział:

Szanowni Państwo,

Mam zaszczyt w imieniu delegacji polskiej powitać w Warszawie uczestników Seminarium na temat „Procesy wyborcze” - przedstawicieli państw - członków Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz zaproszonych gości, w tym przedstawiciele najwyższych organów wyborczych. Pozwolę sobie przypomnieć, że w kwietniu 1997 r. odbyło się w Warszawie seminarium na temat „Organizacja i nadzorowanie wyborów”.

Ponowny wybór stolicy naszego kraju na miejsce kolejnego seminarium organizowanego przez Biuro OBWE ds. Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka uważamy więc

za wyraz uznania dla naszego dorobku w kształtowaniu procesów wyborczych i ich realizacji w wyborach przeprowadzanych w demokratycznym państwie prawa. Warto też przy tej okazji podkreślić, że właśnie mija 10 lat od zaangażowania OBWE, a zwłaszcza powstałego wówczas Biura ds. Wolnych Wyborów z siedzibą w Warszawie, w demokratyzację procesów wyborczych w naszym regionie. Zbiega to się w czasie z pierwszymi demokratycznymi i wolnymi wyborami w Polsce oraz utworzeniem niezależnych organów wyborczych, w tym również stałej Państwowej Komisji Wyborczej jako najwyższego organu wyborczego Rzeczypospolitej Polskiej.

Jesteśmy świadomi spoczywających na nas obowiązków i odpowiedzialności za bieg spraw i stałą troskę o umacnianie procesu demokratyzacji i rozwoju procedury wyborczej. Osiągnięcie celów, które sobie wszyscy stawiamy wymaga, według naszego przekonania, przede wszystkim wspólnych działań wszystkich organów państwowych, organów wymiaru sprawiedliwości, organizacji pozarządowych, wspieranych stałą pomocą organizacji i społeczności międzynarodowych.

Niech mi wolno będzie poinformować Państwa, że seminarium obecne odbywa się w okresie dla naszego kraju szczególnym w zakresie procesów wyborczych. Oto bowiem w październiku ubiegłego roku odbyły się wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzone na podstawie nowego stanu prawnego wynikającego z przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej uchwalonej 2 kwietnia 1997 r. i ustawy z 28 kwietnia 2000 r. o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta RP. Z kolei jesienią bieżącego roku odbędą się wybory do Sejmu i Senatu, przeprowadzone na podstawie przepisów nowej Ordynacji wyborczej do Sejmu RP i Senatu RP uchwalonej ustawą z 12 kwietnia 2001 r.

Wszystkie wspomniane tu akty prawne zawierają liczne nowe i, jak sądzimy, interesujące rozwiązania, o których postaramy się poinformować Państwa na obecnym seminarium.

Jestem przekonany, że wszyscy uczestnicy seminarium zechcą podzielić się dorobkiem swoich krajów w zakresie ewolucji i doskonalenia procesu wyborczego, upowszechniając tą drogą to co już osiągnięto, a także informując o tym, jakie problemy zamierza się podjąć w przyszłości.

Życzę wszystkim uczestnikom Seminarium owocnych obrad i wielu nowych doświadczeń, które służyć będą nam wszystkim w wykonywaniu jakże odpowiedzialnych zadań w procesie wyborczym.

Życzę również miłych wrażeń z pobytu w Warszawie.

* * *

Obrady i dyskusje były prowadzone na posiedzeniach plenarnych oraz w 5 grupach problemowych:

Grupa I obradowała pod hasłem: Patrząc na przeszłość iść do przodu. Dokonano przeglądu 10-cio letniego zaangażowania OBWE, w szczególności Biura ds. Wolnych Wyborów ODIHR (Biura ds. Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka) w procesy wyborcze, zdobyte doświadczenia i niezbędne usprawnienia. Omówiono wyzwania stojące przed demokratycznymi procesami wyborczymi w ramach państw członkowskich OBWE, wymieniano najlepsze doświadczenia.

Grupa II pracowała pod hasłem: Wybory demokratyczne, rządy prawa i dobre rządzenie. Omówiono współzależność demokratycznych wyborów i dobrego rządzenia z rozwojem ekonomicznym, problemy powszechnego udziału w procesach wyborczych poprzez jawność finansowania wyborów; odpowiedzialność urzędników publicznych w czasie wyborów jak i po wyborach.

Tematem obrad grupy III były: Procesy wyborcze a stabilność. Omówiono wpływ wyborów na utrwalanie stabilności, w tym udział mniejszości narodowych w procesach wyborczych, a na tej kanwie doświadczenia z wyborów nadzorowanych i organizowanych przez OBWE w Południowo – Wschodniej Europie.

Obrady grupy IV przebiegały pod hasłem: Wybory a podstawowe wolności wypowiedzania się, stowarzyszeń i zgromadzeń. Dyskutowano jaki wpływ na procesy wyborcze ma przestrzeganie praw człowieka i podstawowych wolności, w szczególności wolność wypowiedzania się, stowarzyszeń i zgromadzeń. Akcentowano rolę prawa i odpowiedzialność środków przekazu podczas przeprowadzania wyborów. Wskazywano na rolę partii politycznych w procesach wyborczych.

Obrady grupy V były poświęcone metodologii obserwacji i programom pomocy technicznej ODIHR. Potwierdzono potrzebę doskonalenia działań w tym zakresie, dyskutowano nad utworzeniem specjalnego funduszu dla umożliwienia szerszego udziału ekspertów z krajów rozwijających demokrację w misjach obserwatorów ODIHR, rolę parlamentarzystów w misjach obserwacyjnych i znaczeniem aktywnego udziału Zgromadzenia Parlamentarnego OBWE w prowadzeniu takich misji. Omawiano kwestie bardziej zrównoważonego udziału kobiet w składach ciał przedstawicielskich. Zapoznano się z wnioskiem ODIHR o przeprowadzenie wszechstronnego przeglądu legislacji wyborczej we wszystkich krajach członkowskich.

- * W dniu 30 maja 2001 r., Państwowa Komisja Wyborcza spotkała się, na jego prośbę, z Przewodniczącym Centralnej Komisji Wyborczej Federacji Rosyjskiej A. A. Wieszniakowem. Omówiono współdziałanie między Państwową Komisją Wyborczą i Centralną Komisją Wyborczą FR, w szczególności kierunki wymiany doświadczeń w sferze ustawodawstwa wyborczego w zakresie przejrzystości finansowania kampanii wyborczych.
- * Sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej Kazimierz W. Czaplicki uczestniczył w dniu 17 maja 2001 r. jako ekspert prawa wyborczego w rozprawie przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu w sprawie dotyczącej odmowy rejestracji Związku Ludności Narodowości Śląskiej. Elementem skargi wniesionej do Trybunału było stosowanie przepisów prawa wyborczego wobec zarejestrowanych organizacji mniejszości narodowych.

Z PRAC KRAJOWEGO BIURA WYBORCZEGO

- * W dniach 18 – 20 maja 2001 r. w Szklarskiej Porębie (woj. dolnośląskie) odbyła się robocza narada Państwowej Komisji Wyborczej i Kierownika Krajowego Biura Wyborczego z wojewódzkimi komisarzami wyborczymi, zastępcami wojewódzkich komisarzy wyborczych i dyrektorami zespołów oraz delegatur wojewódzkich Krajowego Biura Wyborczego. Narada była poświęcona 2 węzłowym problemom: wykonaniu zadań w 2000 r., doświadczeniom z ich realizacji i wnioskom do dalszej pracy oraz omówieniu na tle nowej Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu zadań organów i służb wyborczych w zakresie przygotowania i przeprowadzenia wyborów do Sejmu i Senatu RP. Obrady prowadzili: Zastępca Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej sędzia Stanisław Kosmal i Kierownik Krajowego Biura Wyborczego, Sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej Kazimierz W. Czaplicki.

Naradę otworzył i dokonał wprowadzenia w problematykę obrad sędzia Stanisław Kosmal.

Szanowni Państwo

Z przyjemnością witam uczestników dzisiejszego spotkania - Panie i Panów Wojewódzkich Komisarzy Wyborczych, Zastępców Wojewódzkich Komisarzy Wyborczych oraz Dyrektorów Zespołów i Delegatur Krajowego Biura Wyborczego, a także kolegów z Państwowej Komisji Wyborczej.

Nasze coroczne spotkania w różnych regionach Polski powoli stają się tradycją. Poza miłą atmosferą, są one poświęcone podsumowaniu wykonanych prac oraz dyskusji nad kolejnymi zadaniami wyborczymi i doskonaleniem prawa wyborczego.

Pozwolicie Państwo, że przypomnę, iż wiodącym tematem spotkania w Licheniu w 2000 r. były przygotowania do wyborów Prezydenta RP. Dyskutowaliśmy między innymi o

wielkości - umownie mówiąc - „okręgów wyborczych” w wyborach Prezydenta. Z zadowoleniem zostało wówczas przyjęte powierzenie funkcji przewodniczących okręgowych komisji wyborczych wojewódzkim komisarzom wyborczym i ich zastępcom. Postulowaliście Państwo uproszczenie protokołów głosowania w obwodach, a także wskazywaliście, że obwodowe komisje wyborcze są najsłabszym ogniwem aparatu wyborczego.

Państwowa Komisja Wyborcza tworząc „okręgi wyborcze” uwzględniła wnioski wojewódzkich komisarzy wyborczych. Zostały uproszczone i uczynione bardziej przejrzystymi protokoły głosowania w obwodach. Spełniliśmy więc, w miarę naszych kompetencji i możliwości zgłoszone wnioski i propozycje.

Przypomnę również, że w Licheniu Komisja poinformowała o zamiarze, by oficjalne wyniki wyborów Prezydenta zostały ogłoszone nie później niż drugiego dnia po wyborach, tj. we wtorek 9 października 2000 r. w godzinach popołudniowych. Wyniki częściowe z okręgów, w których ustalono wyniki głosowania powinny być ogłaszane od godzin przedpołudniowych w poniedziałek, zaś w godzinach wieczornych w poniedziałek powinna być ogłoszona już taka ilość wyników częściowych, by dawały one reprezentatywną informację o wynikach wyborów Prezydenta.

Jest niewątpliwie dużą zasługą Wojewódzkich Komisarzy Wyborczych i ich Zastępców to, że kierowane przez nich komisje dobrze i szybko wykonały swoje zadania, umożliwiając Państwowej Komisji Wyborczej w tak szybkim czasie zakończenie obliczania wyników wyborów, stwierdzenie uchwałą wyników wyborów Prezydenta i wydanie obwieszczenia w tej sprawie.

Nie ukrywam, że przeżyliśmy trochę emocji i zdenerwowania w związku z nieuzasadnionym opóźnieniem prac w jednej z okręgowych komisji wyborczych w sytuacji, gdy Prezydent RP, Marszałek Sejmu i Premier byli już poinformowani o godzinie, o której Komisja planuje podanie wyników wyborów do publicznej wiadomości. Wspomnę tylko, że przewodniczącym tej komisji nie był wojewódzki komisarz wyborczy ani jego zastępca. To wydarzenie potwierdziło nasze przekonanie o celowości powierzania wojewódzkim komisarzom wyborczym i ich zastępcom funkcji kierowania okręgowymi komisjami wyborczymi.

Zatrzymując się jeszcze przez chwilę przy ogłoszeniu wyników wyborów Prezydenta chciałbym wspomnieć o miłej, a później wysoko ocenionej ceremonii wręczenia nowo wybranemu Prezydentowi przez Państwową Komisję Wyborczą uchwały stwierdzającej wynik wyborów, w obecności Marszałka Sejmu i Premiera. Sądzę, że takie działania dobrze służą utrwalaniu demokracji i wzrostowi kultury politycznej.

Niewątpliwie wybory Prezydenta RP były największym wydarzeniem wyborczym w 2000 r. Jednak poza tymi wyborami mieliście Państwo również dużo pracochłonnych za-

dań. Wspomnę o wyborach uzupełniających do Senatu przeprowadzonych w dniu 25 czerwca w 3 okręgach wyborczych obejmujących obszary województw katowickiego, szczecińskiego i wrocławskiego istniejących do dnia 31 grudnia 1998 r. oraz o kolejnych wyborach w dniu 18 stycznia 2001 r. w 2 okręgach obejmujących województwa chełmskie i wrocławskie.

Jeśli idzie o skalę przedsięwzięcia to wydarzeniem wyborczym porównywalnym z wyborami uzupełniającymi do Senatu były wybory przedterminowe do Rady Gminy Warszawa-Centrum (przeprowadzone 24 września 2000 r.).

Wszystkie te duże zadania wyborcze zostały wykonane prawidłowo i sprawnie. Obok nich również sprawnie wykonywane były lokalne bieżące zadania wyborcze. Wybory ponowne, po stwierdzeniu przez sąd nieważności wyboru radnego, przeprowadzono w celu obsadzenia 2 mandatów w 2 gminach. W 2000 r. wybory uzupełniające przeprowadzono do 452 rad gmin, w odniesieniu do 465 mandatów. W tej liczbie 59 radnych uzyskało mandaty bez głosowania, ponieważ w okręgach wyborczych zgłoszono tylko po jednym kandydacie.

W 145 radach liczących pow. 20 tys. mieszkańców nastąpiło w 2000 r. uzupełnienie składu o kandydatów z właściwych list, którzy uzyskali we wcześniejszych wyborach kolejno największą liczbę głosów.

W 2000 r. przeprowadzono wybory przedterminowe w 8 województwach do 17 rad gmin i miast, przy czym wybory przedterminowe do 16 rad zostały zarządzone w następstwie skutecznych referendów gminnych (siedemnasta rada, do której przeprowadzono wybory przedterminowe, to Rada Gminy Warszawa-Centrum).

W wyniku wprowadzonych z dniem 1 stycznia 2001 r. zmian granic niektórych miast, gmin, powiatów i województw nastąpiło przemieszczenie 9 mandatów radnych między radami szczebla podstawowego oraz dwóch mandatów między radami w dwóch powiatach.

Szanowni Państwo

Z dniem 4 listopada 2000 r. weszła w życie ustawa z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym, która zastąpiła obowiązującą do tego czasu ustawę z dnia 11 października 1991 r. o referendum gminnym. Jednak ze względu na przepisy przejściowe wszystkie referenda w 2000 r. odbyły się na podstawie ustawy z 1991 r.

W 2000 r. odbyło się 108 referendów w sprawie odwołania rad gmin. Najwięcej, bo po 8 na obszarze województw: mazowieckiego, warmińsko-mazurskiego i zachodniopomorskiego. Referendów ważnych, skutkujących odwołaniem rad było 14. Rok wcześniej referendów było 15, w tym tylko 4 ważne. W ciągu 4 pierwszych miesięcy bieżącego roku odbyły się 24 referenda, w tym 3 ważne. W ubiegłym roku zaobserwowaliśmy duży wzrost liczby referendów w sprawie odwołania rady gminy przed upływem kadencji.

Dane z początku bieżącego roku wskazują na niewielkie zmniejszenie się liczby referendów w sprawie odwołania organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego przed upływem kadencji, ale równocześnie obserwuje się próby odwołania rad większych jednostek samorządowych. W czerwcu odbędzie się referendum w sprawie odwołania Rady w mieście na prawach powiatu - Nowym Sączu.

Nie będę omawiał zmian wprowadzonych ustawą o referendum lokalnym, bowiem z referendum pod rządami nowej ustawy mieliście już Państwo do czynienia, a zatrzymam się na chwilę przy kilku kwestiach prawnych związanych z tymi referendumami.

Sposób wykonywania zadań referendalnych przez wojewódzkich komisarzy wyborczych i ich zastępców oraz przez komisje terytorialne i obwodowe nie został dotychczas określony w wytycznych Państwowej Komisji Wyborczej. Komisja świadomie nie skorzystała z tego uprawnienia wychodząc z założenia, że przepisy ustawy są jasne, zaś liczba osób wchodzących w skład komisji referendalnych nie jest duża i wobec tego łatwo jest dla nich zorganizować szkolenie w zakresie sposobu przeprowadzenia głosowania i ustalenia jego wyników. Gdyby jednak było zapotrzebowanie na tego rodzaju wytyczne, proszę o zgłoszenie tego w dyskusji.

W sprawach referendów lokalnych chciałbym zwrócić uwagę na trzy kwestie.

Pierwsza to interpretacja art. 64 ustawy o referendum lokalnym dokonana przez Państwową Komisję Wyborczą na wniosek Pana Sędziego Jana Jaskółki z Rzeszowa. Komisja zajęła stanowisko, iż organem właściwym do ustalania urzędowych wzorów formularzy protokołów sporządzanych przez terytorialne i obwodowe komisje do spraw referendum, w sprawie odwołania organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego, jest wojewódzki komisarz wyborczy lub jego zastępca, a nie wymienione komisje.

Druga sprawa, o której chciałbym wspomnieć, to obowiązek egzekwowania od pełnomocnika inicjatora referendum złożenia w terminie 3 miesięcy od dnia referendum sprawozdania finansowego o pozyskanych funduszach o poniesionych wydatkach. W razie nie wywiązania się przez pełnomocnika z tego obowiązku należy wystąpić z wnioskiem o ukaranie w trybie przepisów o postępowaniu w sprawach o wykroczenie.

Trzecia sprawa wiąże się z naszą wiedzą o referendach wynikająca ze skarg. Ich treść świadczy o tym, że przygotowania do referendów przebiegają nierzadko w atmosferze napięć i nieufności, a często nawet wyraźnej wrogości pomiędzy radą, wójtem i zarządem gminy z jednej strony, a wnioskodawcą i skupioną wokół niego grupą mieszkańców z drugiej strony. Konflikt interesów w tych sprawach jest oczywisty. My powinniśmy dążyć do tego, by konflikt ten nie przeniósł się na czynności referendalne. Uważam, iż najlepszą formą służącą temu celowi jest poinformowanie obu stron o zasadach postępowania i ich uprawnieniach.

Spotkanie w tym celu należałoby odbyć w krótkim czasie po złożeniu przez inicjatora wojewódzkiemu komisarzowi wyborczemu powiadomienia o zamiarze wystąpienia z inicjatywą przeprowadzenia referendum. Jak wskazuje doświadczenie Państwowej Komisji Wyborczej tego rodzaju działania wyprzedzające zapobiegają konfliktom i przyszłym sporom. Poddaję Państwu pod rozagę wcześniejsze określenie sposobu badania wykazu podpisów osób popierających wnioski o przeprowadzenie referendum w sprawie odwołania rady wraz z informacją, kto i w czyjej obecności będzie to robił. Dobrze byłoby również wyjaśnić wójtowi i przewodniczącemu rady, że nie są stronami postępowania, zaś uprawnienia organów samorządowych są ściśle określone przepisami ustawy o referendum lokalnym.

Szanowni Państwo!

Kolejną sprawą, której chciałbym poświęcić chwilę uwagi to niedawno uchwalona (jeszcze nie ogłoszona) ustawa z dnia 11 kwietnia 2001 r. o zmianie ustaw: o samorządzie gminnym, o samorządzie powiatowym, o samorządzie województwa, o administracji rządowej w województwie oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Jest to obszerny akt prawny i wobec tego nie będę go szczegółowo omawiał, tym bardziej, że znaczna część przepisów tej ustawy zacznie obowiązywać dopiero od początku przyszłej kadencji organów stanowiących jednostek samorządu. Chciałbym jednak zwrócić Państwa uwagę na niektóre unormowania z zakresu prawa wyborczego, a także na wprowadzenie zmian niektórych przepisów zgodnie z sugestiami Państwowej Komisji Wyborczej. I tak, w przyszłości:

- jeśli pierwszej sesji nowowybranej rady w ustawowym terminie nie zwoła przewodniczący rady poprzedniej kadencji, to zobowiązanym do zwołania tej sesji będzie wojewódzki komisarz wyborczy (art. 20 ust. 2a ustawy o samorządzie gminnym, art. 15 ust. 4 ustawy o samorządzie powiatowym, art. 21 ust. 4 ustawy o samorządzie województwa);
- wybory do rad przed upływem kadencji będą zarządzane i przeprowadzane w sposób i w terminach określonych w art. 26 Ordynacji bez względu na to, czy rada została odwołana, czy też rozwiązana w inny sposób przewidziany prawem;
- stosowany będzie skuteczny tryb postępowania zakończony wydaniem przez wojewodę zarządzenia zastępczego, jeśli rada odmówi lub będzie zwlekała ze stwierdzeniem wygaśnięcia mandatu radnego, w sytuacji gdy spełnione zostały ustawowe przesłanki do podjęcia takiej uchwały (art. 98a ustawy o samorządzie gminnym, art. 85a ustawy o samorządzie powiatowym i art. 86a ustawy o samorządzie województwa).

Ze spraw, do których nie odnosiła się Państwowa Komisja Wyborcza należy wskazać na zmniejszenie liczby radnych we wszystkich rodzajach rad, co będzie skutkowało koniecznością utworzenia nowych okręgów wyborczych dla wyboru wszystkich rad.

Uwzględnione zostały wnioskowane przez Państwową Komisję Wyborczą zmiany w Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw. Zmiany te obejmują:

- wydłużenie terminu na przeprowadzenie wyborów przedterminowych do rady z 45 dni od wystąpienia przyczyny do 60 dni (art. 26 ust. 1);
- wprowadzenie uprawnienia przekazywania środków finansowych na zadania zlecone przez dyrektorów delegatur z upoważnienia Kierownika Krajowego Biura Wyborczego (art. 81 ust. 2);
- rozszerzenie katalogu zdarzeń powodujących wygaśnięcie mandatu radnego o „naruszenie ustawowego zakazu łączenia mandatu radnego z wykonywaniem określonych w odrębnych przepisach funkcji lub działalności” (art. 190 ust. 1 pkt 2a).

Z innych zmian należy wskazać na zwiększenie liczby radnych wybieranych w okręgu w gminie powyżej 20 tys. mieszkańców (było od 5 do 10 radnych, będzie od 8 do 12 radnych) - art. 90 ust. 2, oraz zmianę metody ustalania wyników wyborów we wszystkich radach. Liczba głosów oddanych na listę będzie dzielona przez 1,4 (jeden i cztery dziesiąte); 3; 5; 7 i kolejne liczby nieparzyste, a nie jak dotychczas przez 1; 2; 3; 4; 5 i kolejne liczby.

Szanowni Państwo

Przejdę teraz do omówienia wybranych spraw związanych z ustawą z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawa ta, ma dla nas szczególne znaczenie, bowiem ustala ona status Państwowej Komisji Wyborczej i Krajowego Biura Wyborczego oraz określa sposób wykonania najważniejszego zadania wyborczego stojącego przed nami w bieżącym roku.

Sprawie wyborów parlamentarnych 2001 poświęcony jest drugi punkt dzisiejszego porządku obrad, a wprowadzeniem do dyskusji będzie wystąpienie Sekretarza Państwowej Komisji Wyborczej Pana Kazimierza Czaplickiego.

Z tego względu w swojej wypowiedzi zajmę się jedynie kilkoma wybranymi problemami dotyczącymi wyborów parlamentarnych.

Nim jednak przejdę do tematyki wyborczej, chciałbym podzielić się swoimi refleksjami o skutkach organizacyjnych, jakie wynikają dla Państwowej Komisji Wyborczej i Krajowego Biura Wyborczego z uchwalenia nowej Ordynacji.

Ordynacja wyborcza do Sejmu RP i Senatu RP ustaliła podział kraju na 41 okręgów wyborczych do Sejmu i 40 okręgów wyborczych do Senatu. Granice okręgów wyborczych do Sejmu i Senatu pokrywają się, poza jednym przypadkiem, gdy dwa okręgi wyborcze do Sejmu - nr 12 i 13 na terenie województwa małopolskiego - stanowią jeden okręg wybor-

czy nr 12 w wyborach do Senatu. Podział na okręgi uwzględnia terytorialny podział państwa, gdyż okręgi stanowią część województw i nie naruszają granic powiatów.

Zakładając, że obecny podział na okręgi wyborcze będzie miał trwały charakter, celowe jest ujednoczenie terytorialnych struktur wyborczych istniejących w kraju.

W szczególności mam na myśli ujednoczenie granic okręgów wyborczych do Sejmu z granicami „okręgów” w wyborach Prezydenta. Wykonanie tego jest zabiegiem o tyle prostym, że terytorialny zasięg działania okręgowych komisji wyborczych oraz ich siedziby w wyborach Prezydenta RP określa Państwowa Komisja Wyborcza.

W ustawie z dnia 29 czerwca 1995 r. o referendum - jako ogniwo pośrednie między obwodowymi komisjami do spraw referendum a Państwową Komisją Wyborczą przewidziano wojewódzkie komisje do spraw referendum. Ustawa ta powstała jednak, gdy obowiązywał podział państwa na 49 województw. Byłoby dużym utrudnieniem przeprowadzenie referendum krajowego z 16 wojewódzkimi komisjami, z których każda musiałaby przyjąć protokoły średnio z 1500 obwodów odległych często od siedziby komisji wojewódzkiej o 150 km lub więcej. Zasadne wydaje się więc zainicjowanie zmiany ustawy o referendum i dostosowanie struktury komisji w referendum krajowym do struktury okręgów w wyborach do Sejmu.

Chciałbym zwrócić uwagę na jeszcze jeden argument przemawiający za dostosowaniem struktur terytorialnych komisji do ustalonego nową Ordynacją podziału kraju na okręgi wyborcze do Sejmu i do Senatu. Mianowicie, zgodnie z art. 44 ust. 1 tej Ordynacji w skład okręgowej komisji wyborczej wchodzi z urzędu, jako jej przewodniczący, wojewódzki komisarz wyborczy lub zastępca wojewódzkiego komisarza wyborczego. Dopiero w razie braku możliwości pełnienia funkcji przewodniczącego komisji przez wojewódzkiego komisarza wyborczego lub jego zastępcę komisja wybiera przewodniczącego ze swego grona.

To rozwiązanie jest zgodne z intencjami Państwowej Komisji Wyborczej, by wykorzystać wiedzę i doświadczenie wojewódzkich komisarzy wyborczych i ich zastępców we wszystkich rodzajach wyborów powszechnych, a więc w wyborach samorządowych i referendach w sprawie odwołania organu stanowiącego jednostek samorządu terytorialnego przed upływem kadencji, wyborach Prezydenta, wyborach parlamentarnych, a w przyszłości również w referendach krajowych.

Ten wzrost zadań komisarzy wyborczych niewątpliwie usprawnia proces wyborczy, ale również wymaga dostosowania do niego terytorialnego zasięgu działania wojewódzkich komisarzy i ich zastępców. Oczywiście uwzględnienia wymagać będą tu również wymogi wynikające z samorządowych wyborów.

Następstwem omawianych zmian powinno być dostosowanie struktur Krajowego Biura Wyborczego, a w szczególności delegatur do w miarę ujednoczonej struktury okręgów wyborczych.

Dostosowanie struktur organizacyjnych organów wyborczych i Krajowego Biura Wyborczego wymaga pogłębionej analizy i poszukiwania rozwiązań optymalnych. Odnosząc się do terminu wdrożenia wypracowanych koncepcji to optymalnym wydaje się rok 2003, między innymi z tego względu, że w sierpniu 2003 r. upłynie trwająca obecnie pięcioletnia kadencja wojewódzkich komisarzy wyborczych i ich zastępców.

Całą tę sprawę proszę obecnie traktować jako problem do dyskusji. Jest bowiem racjonalne dostosowanie struktur wyborczych do ustawowo określonych granic okręgów wyborczych, ale przed dokonaniem zmian organizacyjnych konieczne jest przekonanie o trwałości istniejącego podziału na okręgi wyborcze. Błędem byłoby bowiem utracenie doświadczonych w wyborach osób, jeśli zmiany organizacyjne okazałyby się nietrwałe. Nie jestem przekonany, czy zasadne będzie przyjęcie jednakowych rozwiązań dla całego kraju. Nie wydaje się bowiem na przykład racjonalne tworzenie delegatury dla każdego okręgu wyborczego w województwie śląskim.

Innym przykładem niech będzie okręg wyborczy nr 18 do Sejmu obejmujący obszar dawnego województwa siedleckiego i ostrołęckiego z siedzibą okręgowej komisji wyborczej w Siedlcach. Odległość między Siedlcami a północną częścią tego okręgu w okolicach Ostrołęki wynosi ca 150 km przy złych połączeniach komunikacyjnych. Dokonywanie w północnej części tego okręgu czynności w wyborach samorządowych lub też związanych z referendum lokalnymi przez zastępcę komisarza wyborczego mającego siedzibę w Siedlcach byłoby bardzo utrudnione.

Podsumowując omawiany temat chciałbym podkreślić potrzebę analizy, dyskusji i poszukiwania optymalnych rozwiązań ale również zaprezentować stanowisko, że racjonalne zmiany są konieczne.

Z publicznej zapowiedzi Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej znamy już termin wyborów parlamentarnych. Odbędą się one w najwcześniejszym z możliwych terminów, to jest 23 września 2001 r. Na tę okoliczność opracowany został w Krajowym Biurze Wyborczym projekt kalendarza wyborczego celem zorientowania Państwa w jakim terminie będą musiały być wykonane najważniejsze czynności wyborcze. Ostatnią pozycją w kalendarzu wyborczym jest głosowanie. Dla organizatorów wyborów jest jednak jeszcze jeden bardzo ważny termin. To termin zakończenia czynności wymienionej w art. 172 Ordynacji, którym nałożono na Państwową Komisję Wyborczą obowiązek podania do wiadomości publicznej zbiorczych wyników głosowania ustalonych przez okręgową komisję wyborczą, a obejmują-

cych również informacje o liczbie mandatów przypadających każdej liście okręgowej oraz liczbie głosów oddanych na poszczególnych kandydatów wraz z podaniem nazwisk i imion. Mam świadomość, że sprawne działanie w przeszłości (chodzi tu o termin ogłoszenia wyników wyborów Prezydenta RP) zobowiązuje i wywołuje oczekiwania nie mniej sprawnego działania w wyborach parlamentarnych. Podobnie więc jak w wyborach Prezydenta RP powinniśmy z góry ustalić możliwy termin rozpoczęcia podawania do publicznej wiadomości zbiorczych wyników głosowania w okręgach i termin zakończenia tych czynności.

Proponuję przyjęcie założenia, że podawanie wyników głosowania i wyborów w poszczególnych okręgach rozpocznie się w godzinach popołudniowych w poniedziałek 24 września br. i zakończy w godzinach rannych we wtorek 25 września br. Zdaję sobie sprawę, że jest to termin bardzo krótki, uwzględniając konieczność wcześniejszego ustalenia komitetów, których listy spełniają warunki uprawniające do uczestniczenia w podziale mandatów w okręgach wyborczych.

Możliwość szybszego niż w poprzednich wyborach parlamentarnych ustalenia wyników głosowania i wyników wyborów istnieją dzięki większemu doświadczeniu, coraz lepszemu wsparciu informatycznemu, a także dzięki niektórym ułatwieniom i nowym sposobom działania dopuszczonym przepisami Ordynacji. O tych sprawach będzie mówił Sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej.

Kończąc wypowiedź w tej sprawie wyrażam przekonanie, że będziemy pod taką presją zainteresowania wynikami wyborów, iż późniejsze ustalenie wyników niż drugiego dnia po wyborach będzie traktowane jako niepowodzenie Państwowej Komisji Wyborczej i okręgowych komisji wyborczych, a w sumie - całego naszego aparatu wyborczego.

Szanowni Państwo

Nim rozpocznie się kampania wyborcza czeka nas wiele pracy związanej z przygotowaniem narzędzi prawnych niezbędnych do przeprowadzenia wyborów. Nowa Ordynacja wykorzystuje doświadczenia i usuwa niektóre mankamenty zawarte w uchylonych przepisach, ale wymaga wydania 21 aktów prawnych przez właściwych ministrów i Krajową Radę Radiofonii i Telewizji. Akty te zostaną wydane „na wniosek”, „po porozumieniu” lub „po zasięgnięciu opinii” Państwowej Komisji Wyborczej. Wykaz tych aktów został Państwu doręczony.

Poza udziałem w przygotowaniu wymienionych aktów prawnych na Państwowej Komisji Wyborczej spoczywa obowiązek wydania wytycznych, ustalenia wzorów urzędowych formularzy i druków wyborczych, wzorów pieczęci okręgowych i obwodowych komisji wyborczych, ustalenia wzoru kart do głosowania i ustalenia trybu ich przekazania do obwodowych komisji wyborczych, ustalenie sposobu przekazywania danych z protokołów wyni-

ków głosowania celem ustalenia komitetów, których listy uczestniczą w podziale mandatów, ustalenie sposobu przekazywania Państwowej Komisji Wyborczej danych z protokołów wyborów posłów w okręgu wyborczym oraz ustalenie trybu przesyłania Państwowej Komisji Wyborczej zapieczętowanych kopert z tymi protokołami. Wymieniłem tylko ważniejsze zadania, a jest ich dużo więcej.

Czekają więc nas liczne zadania legislacyjne, i obawiam się, że pośpiech związany z koniecznością ich terminowego wykonania nie pozwoli na konsultowanie projektów aktów prawnych z wojewódzkimi komisarzami wyborczymi i ich zastępcami oraz dyrektorami delegatur.

Państwowa Komisja Wyborcza będzie jednak bardzo wdzięczna za wcześniejsze przekazanie propozycji unormowania wybranych zagadnień lub wskazanie, w jakim kierunku powinny zmierzać unormowania w określonych aktach wykonawczych. Oczekiwane są również propozycje dotyczące spraw normowanych przez Państwową Komisję Wyborczą. Mam na myśli wytyczne, wzory formularzy wyborczych i kart do głosowania oraz inne czynności wskazane w Ordynacji.

Jak zapewne Państwo pamiętacie w czasie prezydenckiej kampanii wyborczej Państwowa Komisja Wyborcza posiadała własną stronę w Internecie, na której poza informacjami o organach wyborczych i przepisami prawa wyborczego zamieszczone były również wyniki wyborów Prezydenta RP. Strona ta cieszyła się dużym zainteresowaniem. Korzystając z tych doświadczeń Państwowa Komisja Wyborcza zaaprobowwała utworzenie w Internecie stałej strony Państwowej Komisji Wyborczej. Kilka dni temu został ogłoszony przetarg na świadczenie usług w zakresie oprogramowania, serwis i udostępnienie strony w witrynie internetowej.

Zasób informacji prezentowanych na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej będzie bardzo duży. Planowane jest utworzenie działów poświęconych informacjom o organach wyborczych, o prawie wyborczym (z pełnymi tekstami wszystkich ustaw i innych przepisów prawa wyborczego wraz z wyjaśnieniami Państwowej Komisji Wyborczej powiązanymi z poszczególnymi przepisami). Osobny dział będzie zawierał wyniki wyborów i referendum, prezentowane będą również sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej z wyborów i referendum, informacje o kosztach wyborów i referendum ponoszonych z budżetu państwa, a także treści zamieszczane w Biuletynie Informacyjnym wydawanym przez Krajowe Biuro Wyborcze oraz informacje o Krajowym Biurze Wyborczym i jego jednostkach organizacyjnych. Zakres tematyczny strony internetowej Państwowej Komisji Wyborczej podałem w dużym skrócie. Daje on jednak wyobrażenie, jak użytecznym źródłem informacji prawnych oraz informacji o wynikach wyborów będzie ta strona. Zaufanie do tego źródła informacji wymagać będzie ścisłej współpracy między nami, na co możemy chyba liczyć.

W czasie najbliższej kampanii wyborczej strona internetowa zostanie dodatkowo wzbogacona serwisem poświęconym bieżącym wyborom parlamentarnym.

Skoro jestem przy tematyce związanej z techniką informatyczną chciałbym polecić Państwa uwadze, wprowadzone od początku bieżącego roku zmiany sposobu przekazywania Państwowej Komisji Wyborczej informacji o wyborach do rad przeprowadzanych w czasie kadencji oraz o referendach w sprawie odwołania organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego przed upływem kadencji.

Istota zmian polega na rezygnacji z przesyłania Państwowej Komisji Wyborczej dużej liczby kopii dokumentów wyborczych i zastąpienia ich comiesięcznym przekazem elektronicznym zbiorczych informacji statystycznych ilustrujących wydarzenia wyborcze. Przesłanką dla przyjęcia takiego rozwiązania było przekonanie, że wojewódzcy komisarze wyborczy i ich zastępcy, wspomagani przez dyrektorów delegatur, dzięki zdobytemu doświadczeniu, w sposób tak dobry nadzorują prawidłowość procedur wyborczych, że wobec tego „sprawdzanie” przez Państwową Komisję Wyborczą prawidłowości uchwał, zarządzeń, obwieszczeń i protokołów z wyborów jest zbędne.

Poza informatycznym przekazywaniem raz w miesiącu wyborczych informacji statystycznych wojewódzcy komisarze wyborczy i ich zastępcy zostali zobowiązani do przekazywania Państwowej Komisji Wyborczej:

- informacji o referendach rozstrzygających o odwołaniu organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego przed upływem kadencji,
- kopii orzeczeń sądowych (wraz z uzasadnieniem) wydanych po rozpatrzeniu protestów wyborczych, orzekających o nieważności wyborów, nieważności wyboru radnego lub o nieważności referendum,
- informacji o istotnych wydarzeniach dotyczących wyborów lub referendów związanych w szczególności z naruszeniem prawa wyborczego.

Siła przyzwyczajenia jest jednak tak duża, że od niektórych komisarzy i ich zastępców otrzymujemy kopie dokumentów, których przesyłanie nie jest już wymagane. Nie jest to uchybienie, ale czynność zbędna, niepotrzebnie zajmująca czas wysyłającemu i przyjmującemu przesyłkę.

Kończąc swoje wystąpienie chciałbym podzielić się refleksją na temat wzrostu zadań Państwowej Komisji Wyborczej (o wzroście zadań wojewódzkich komisarzy wyborczych i ich zastępców już mówiłem). Muszę stwierdzić, iż nowym bardzo pracochłonnym zadaniem Komisji okazało się badanie i przyjmowanie, a ściślej odrzucanie sprawozdań wyborczych

składanych Komisji w wyborach Prezydenta RP. To, że wszystkie sprawozdania, w liczbie 21, zostały odrzucone jest wynikiem staranności i dociekliwości w ich badaniu.

Wbrew oczekiwaniom okazało się, że opinie biegłych rewidentów jedynie sporadycznie zawierały informacje i oceny krytyczne wobec sprawozdań. Dodatkowo znaczna część urzędów skarbowych oraz niektóre urzędy kontroli skarbowej odmówiły informacji o darczyńcach mających osobowość prawną zasłaniając się tajemnicą skarbową.

Nowe zadania dla Państwowej Komisji Wyborczej związane z przyjmowaniem sprawozdań wyborczych i finansowaniem partii politycznych wynikają z ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu RP i Senatu RP.

Skoro wymieniam nowe zadania jako ciekawostkę proszę potraktować informacje, że Podkomisja Nadzwyczajna powołana przez Komisję Administracji i Spraw Wewnętrznych Sejmu RP rozpatruje poselski projekt ustawy o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne.

W projekcie tym zaproponowano powierzenie Państwowej Komisji Wyborczej funkcji o zasięgu ogólnokrajowym obejmujących przyjmowanie od wszystkich zobowiązanych do tego osób oświadczeń o stanie majątkowym, oświadczeń o prowadzonej przez małżonka lub inną bliską osobę działalności gospodarczej, a także prowadzenie Krajowego Rejestru Korzyści i wykonywanie opisanych w projekcie ustawy czynności obejmujących w szczególności gromadzenie wymienionych dokumentów, przekazywanie ich właściwym urzędom kontroli skarbowej, a także udostępnianie w Internecie. Wspomnę, że liczbę osób zobowiązanych do składania oświadczeń majątkowych ocenia się w kraju na 200 tys. Państwowa Komisja Wyborcza odniosła się niechętnie do projektowanego zwiększenia zadań, nie związanych przecież z jej podstawową funkcją najwyższego organu wyborczego, lecz co z tego wyniknie - zobaczymy.

Dziękuję za uwagę i zapraszam do dyskusji.

* * *

Przed dyskusją, Kierownik Krajowego Biura Wyborczego w roboczym wystąpieniu przypomniał nowe rozwiązania i instytucje Ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu oraz wskazał na wynikające z tych rozwiązań zadania.

Wypowiedzi w dyskusji dotyczyły przede wszystkim problematyki praktycznej organizacji wyborów, w tym obsługi okręgowych komisji wyborczych, stosowania procedur zamówień publicznych przy druku kart do głosowania, elektronicznej obsługi wyborów, środków finansowych na wybory.

INFORMACJE PRAWNE I ORZECZNICTWO SĄDOWE

* W Dzienniku Ustaw Nr 45 z 15 maja 2001 r. została ogłoszona ustawa z 11 kwietnia 2001 r. o zmianie ustaw: o samorządzie gminnym, o samorządzie powiatowym, o samorządzie województwa, o administracji rządowej w województwie oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Istotne zmiany wprowadzono do ustawy z 16 lipca 1998 r. Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. Nr 95, poz. 602 i Nr 160, poz. 1060). W gminie liczącej do 40 tys. mieszkańców (dotychczas 20 tys.) o wyborze na radnego decyduje liczba ważnie oddanych głosów na poszczególnych kandydatów, w większych zaś podziału mandatów dokonuje się między listy kandydatów. W każdym okręgu tworzonym w takiej gminie wybiera się nie „od 5 do 10 radnych” lecz „od 8 do 12 radnych”. W gminach powyżej 40 tys. mieszkańców zmienia się metoda ustalania wyników wyborów. Liczbę głosów oddanych na każdą z list dzieli się kolejno przez 1,4; 3; 5; 7 i dalsze kolejne liczby nieparzyste, aż do chwili, gdy z otrzymanych w ten sposób ilorazów da się kolejno uszeregować tyle kolejno największych list, ile wynosi liczba mandatów do rozdzielenia między te listy.

* W Dzienniku Ustaw Nr 46 z 16 maja 2001 r. została ogłoszona ustawa z dnia 12 kwietnia 2001 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, która weszła w życie z dniem 31 maja 2001 r.

* Naczelny Sąd Administracyjny Ośrodek Zamiejscowy w B. wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2001 r. sygnatura akt S.A./Bk 276/01 oddalił skargę Inicjatora Przeprowadzenia Referendum w sprawie odwołania Rady Gminy Sz. W uzasadnieniu wyroku Sąd wskazał, co następuje.

„Zastępca Wojewódzkiego Komisarza Wyborczego w S. postanowieniem nr 1/2001 z dnia 1 lutego 2001 r. odrzucił wniosek inicjatorów referendum w sprawie odwołania Rady Gminy Sz. przed upływem kadencji, ze względu na nie wywiązanie się z obowiązków wskazanych w art. 13 ust. 1 i 3 ustawy o referendum lokalnym z dnia 15.09.2000 r.

W uzasadnieniu przedstawił przebieg czynności. Wskazał, że dnia 8.11.2000 r. inicjator referendum złożył Wójtowi Gminy Sz. powiadomienie o zamiarze wystąpienia z inicjatywą przeprowadzenia referendum w sprawie odwołania Rady Gminy Sz. przed upływem kadencji. Nie powiadomił o tej inicjatywie Zastępcy Wojewódzkiego Komisarza Wyborczego w S., pomimo obowiązku wynikającego z art. 12 ust. 6 ustawy. Pismem z dnia 17.11.2000 r. Wójt Gminy Sz. powiadomił pełnomocnika inicjatora referendum o liczbie mieszkańców

gminy uprawnionych do głosowania (3033 osoby). Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy o referendum lokalnym od dnia powiadomienia Wójta o zamiarze wystąpienia z inicjatywą przeprowadzenia referendum rozpoczął się bieg 60-dniowego terminu do zbierania przez inicjatora referendum podpisów osób popierających inicjatywę przeprowadzenia referendum. Inicjator ma obowiązek wynikający z przepisów art. 13 ust. 1 i 3 ustawy podania do wiadomości mieszkańców w sposób zwyczajowo przyjęty przedmiotu zamierzonego referendum wraz z uzasadnieniem w przypadku, gdy referendum ma dotyczyć odwołania organu jednostki samorządu terytorialnego. W dniu 4.12.2000 r. pracownik Delegatury Wojewódzkiej KBW w S. przeprowadził kontrolę realizacji powyższego obowiązku. Kontrolą objęto 19 wsi gminy Sz. i nie stwierdzono, by na tablicach ogłoszeń, przystankach autobusowych, słupach czy np. w punktach skupu mleka były rozplakatowane informacje o zamierzonym referendum. Zatem organ orzekający stwierdził, że po upływie 26 dni od dnia złożenia powiadomienia Wójtowi o zamiarze wystąpienia z inicjatywą przeprowadzenia referendum inicjator referendum nie dopełnił obowiązku wynikającego z art. 13 ust. 1 i 3 ustawy. Natomiast Zastępca Wojewódzkiego Komisarza Wyborczego w S. o wniosku o przeprowadzenie referendum w sprawie odwołania Rady Gminy Sz. przed upływem kadencji wraz z informacją o spełnieniu obowiązku wskazanego w art. 13 ust. 1 i 3 został powiadomiony dnia 3 stycznia 2001 r. W wyniku przeprowadzonego postępowania stwierdził, że zarówno wniosek jak i wykazy osób popierających inicjatywę przeprowadzenia referendum spełniają wymogi art. 4 pkt 1, art. 14 oraz art. 22 ust. 1 ustawy o referendum lokalnym. Z 24 kart zawierających podpisy osób popierających inicjatywę przeprowadzenia referendum odrzucono 4 podpisy w wyniku uchybień polegających na podaniu niewłaściwego numeru domu, braku numeru domu bądź braku numeru PESEL. Wniosek poparła wymagana w ustawie liczba osób uprawnionych do głosowania, tj. 418 osób. Na żądanie Zastępcy Wojewódzkiego Komisarza Wyborczego inicjator referendum złożył dodatkowe wyjaśnienia w piśmie z dnia 25.01.2001 r. dotyczące realizacji obowiązku rozplakatowania na terenie gminy Sz. informacji o przedmiocie referendum wraz z uzasadnieniem dowodząc, że informacja została rozplakatowana na terenie gminy niezwłocznie po powiadomieniu Wójta Gminy Sz. o zamiarze wystąpienia z inicjatywą przeprowadzenia referendum. Wyjaśnienia te oceniono jako ogólnikowe i nie poparte żadnymi faktami czy dowodami. Natomiast Wójt Gminy Sz. w piśmie z dnia 30.01.2001 r. poinformował, że od dnia 8.11.2000 r., tj. od czasu zgłoszenia zamiaru wystąpienia z inicjatywą przeprowadzenia referendum w sprawie odwołania Rady Gminy Sz. przed upływem kadencji, czyli w okresie zbierania podpisów osób popierających inicjatywę przeprowadzenia referendum, na terenie gminy Sz. nie była rozplakatowana informacja o przedmiocie referendum wraz z jej uzasadnieniem. Informacja taka pojawiła się w Sz. w dniu 3.01.2001 r. (w dacie złożenia przez inicjatora referendum wniosku o przeprowadzenie referendum), w godzinach popołudnio-

wych. Na podstawie zebranego materiału dowodowego wyżej przedstawionego, zwłaszcza wobec zgodności w informacji Wójta Gminy Sz. z wynikami kontroli w dniu 4.12.2000 r. Zastępca Wojewódzkiego Komisarza Wyborczego ustalił, iż inicjator referendum nie wywiązał się z obowiązków określonych w art. 13 ust. 1 i 3 ustawy o referendum lokalnym, co stanowiło podstawę do odrzucenia wniosku o przeprowadzenie referendum.

W skardze do Naczelnego Sądu Administracyjnego na powyżej przedstawione postanowienie inicjator referendum zarzucił błędne ustalenie, iżby nie wywiązał się z obowiązków wskazanych w art. 13 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 15.09.2000 r. o referendum lokalnym. Domagał się uchylecia postanowienia i nakazania jego autorowi przeprowadzenia referendum. Dowodził, iż rozplakatowanie informacji o referendum wraz z uzasadnieniem zostało wykonane po zawiadomieniu wójta gminy o zamiarze przeprowadzenia referendum, co wykazał pismem z dnia 25.01.2001 r. Natomiast informacje Wójta Gminy Sz. oraz wynik kontroli z dnia 4.12.2000 r. zaprzeczające temu faktowi przedstawił jako tendencyjne i niewiarygodne. Sugerował fakt zrywania plakatów i ich usuwania przez „ludzi wójta”.

W odpowiedzi na skargę Zastępca Wojewódzkiego Komisarza Wyborczego w S. postulował jej oddalenie. Podtrzymał swoją ocenę faktyczną i prawną dodatkowo wskazując na informacje prasowe, z których wynika, że w ustawowym czasie treść plakatów nie była jeszcze sprecyzowana, tym samym nie mogły one być rozwieszane.

Naczelny Sąd Administracyjny zważył, co następuje:

Sąd Administracyjny z mocy umocowania wynikającego z art. 21 ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym z dnia 11.05.1995 r. (Dz. U. nr 74, póź. 368 z późn. zm.) bada jedynie legalność zaskarżonego aktu administracyjnego, czyli zgodność z prawem.

W sprawie niniejszej badanie to sprowadzało się do kontroli, czy zaskarżone postanowienie nie narusza wymogów ustawy z dnia 15.09.2000 r. o referendum lokalnym (Dz.U. nr 38, póź. 985), w szczególności przepisu art. 22 ust. 4 tej ustawy.

Wbrew ocenie skarżącego przedmiotowemu orzeczeniu nie można skutecznie zarzucić naruszenia prawa. Uzasadnienie postanowienia spełnia wymogi art. 107 §3 k.p.a. w zw. z art. 126 k.p.a. i w należyty sposób wyjaśnia, na jakiej podstawie zostało ustalone, iż inicjator referendum nie wywiązał się z obowiązków określonych w art. 13 ust. 1 i 3 ustawy z 15.09.2000 r. Ocena zebranego materiału wyjaśniającego nie budzi wątpliwości.

W dniu 4.12.2000 r., a więc w okresie terminu określonego w art. 14 ust. 1 ustawy na zbieranie podpisów, przeprowadzona kontrola przez pracownika Delegatury Woj. KBW w S. stwierdziła brak realizacji obowiązku podania do publicznej wiadomości przedmiotu zamierzonego referendum wraz z uzasadnieniem powodów odwołania organu gminy (art. 13 ust. 1 i ust. 3 ustawy). Kontrolą tą objęto zasięg 19 wsi gminy, a więc znacznej jej części.

Także z informacji wójta gminy z dnia 30.01.2000 r. wynika, iż stosowne ogłoszenia zostały umieszczone dopiero w dniu 3.01.2001 r., tj. po zebraniu podpisów mieszkańców chcących poprzeć inicjatywę odwołania rady gminy przed upływem kadencji, jako że w tym dniu karty z tymi podpisami zostały przedstawione Wojewódzkiemu Komisarzowi Wyborczemu. Z dowodami tymi korelują informacje prasowe zamieszczone w dniu 6.12.2000 r. w „Gazecie Współczesnej” oraz w „Naszycy Krajobrazach” z dnia 17.12.2000 r. Natomiast inicjator referendum wezwany do wykazania spełnienia obowiązku z art. 13 ust. 1 i ust. 3 ustawy o referendum lokalnym w piśmie z dnia 25.01.2001 r. jedynie stwierdził, że informacja o zamierzonym referendum została w stosownym czasie rozplakatowana. Nie wskazano ani miejsc wywieszenia plakatów ani nazwisk osób, które plakaty umieszczały w miejscach publicznych,- ani jakichkolwiek dowodów na poparcie swoich informacji. W kontekście tegoż materiału dowodowego zachodziły podstawy do ustalenia przez Wojewódzkiego Komisarza Wyborczego, że inicjator referendum nie wywiązał się z obowiązków wskazanych w art. 13 ust. 1 i 3 cyt. ustawy. Nie spełnienie tego obowiązku zgodnie z brzmieniem art. 22 ust. 4 powołanej ustawy skutkuje odrzuceniem wniosku o przeprowadzenie referendum. Przepis ma obligatoryjny, nie uznaniowy charakter. Zatem, skoro jego przesłanki zostały spełnione, to Wojewódzki Komisarz Wyborczy miał obowiązek odrzucić wniosek. Zaskarżone postanowienie stanowi odzwierciedlenie art. 22 ust. 4 ustawy.

Dodać trzeba, iż ustawodawca tak dużą wagę przyłożył do obowiązku powiadomienia o przedmiocie zamierzonego referendum celem zapewnienia realizacji świadomego udziału społeczności lokalnej w życiu społecznym. W przypadku, gdy przedmiotem referendum jest sprawa odwołania organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego nałożył dodatkowo obowiązek uzasadnienia zamiaru odwołania. Świadczy to o wadze przedmiotu referendum takiego jak w sprawie niniejszej. Stąd i skutki braku realizacji nałożonych obowiązków zostały przez ustawodawcę sprecyzowane w kategoriach sposobu. Istota referendum lokalnego została sprecyzowana w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 15.09.2000 r. jako wyrażenie przez członków wspólnoty samorządowej w drodze głosowania swojej woli w sprawach określonych w tym przepisie. Określona ustawą procedura ma na celu zapewnienie świadomego wyrażania woli, stąd musi być przestrzegana. Skutkiem braku realizacji jej wymogów jest odrzucenie wniosku o przeprowadzenie referendum. Odnośnie dołączonych do skargi oświadczeń dotyczących ogłoszenia, to należy zauważyć, że zostały one przedłożone dopiero w postępowaniu sądowym, stąd nie można uczynić zarzutu ich nieuwzględnienia przez Wojewódzkiego Komisarza Wyborczego. Nadto jednakowa ich treść podważa autorstwo poszczególnych osób. Same oświadczenia nie zawierają daty ich sporządzenia oprócz jednego przypadku, w którym data wystawienia pokrywa się z datą podaną w treści oświadczenia o umieszczeniu plakatu o referendum.

Z wyżej przytoczonych przyczyn na podstawie art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 11.05.1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. nr 74, póź. 368 z późn. zm.) w zw. z art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 15.09.2000 r. (Dz.U. nr 38, póź. 985) orzeczono jak na wstępie”.